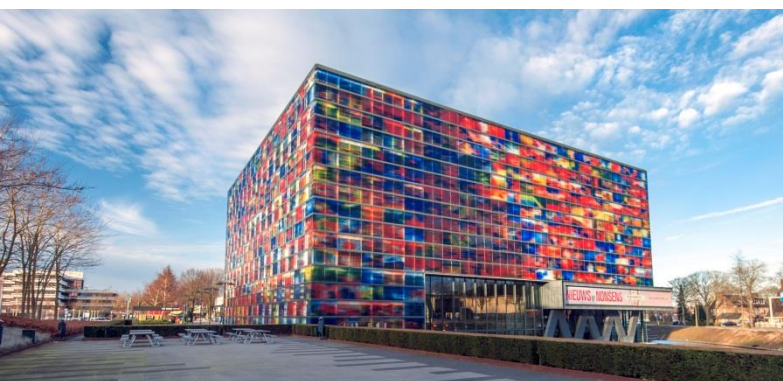

Samenwerking omgevingsvisie Gooi en Vechtstreek

Plan van aanpak Koersfase

Inhoud

1. Inleiding	1
Wettelijk kader	2
Waarom samenwerken aan de omgevingsvisie in Gooi en Vechtstreek?	2
Leeswijzer	4
2. Status en reikwijdte	5
Afbakening	5
Status	5
3. Aanpak	7
Doel	7
Aanpak	7
Planning	8
4. Randvoorwaarden	9
Bestuur	9
Organisatie	9
Financiën	9
Communicatie	9
Bijlage 1:	10
Samenvatting analysefase samenwerking omgevingsvisie stap 1 en 2	10
Ruimtebehoefte wonen en werk	10
Economie	10
Mobiliteit	10
Klimaatverandering en energietransitie	10
Water	11
Veenoxidatie (bodemdaling)	11
Biodiversiteit	11
Landschap en cultuurhistorie	11
Samenhangende opgaven en ontwikkelperspectieven	11
Ontwikkelperspectieven	13
Bijlage 2 Omgevingsvisie volgens de Omgevingswet	14
Bijlage 3 MER	16

1. Inleiding

De Omgevingswet is één wet die alle wetten voor de leefomgeving bundelt en moderniseert. De Omgevingswet staat voor een goede balans tussen het benutten en het beschermen van de fysieke leefomgeving: “ruimte voor ontwikkeling en waarborgen voor kwaliteit”, is het motto. Vanaf 2021 treedt de Omgevingswet in werking. Gemeenten, provincies en het Rijk stellen elk een omgevingsvisie vast met beleidsdoelen voor de lange termijn.

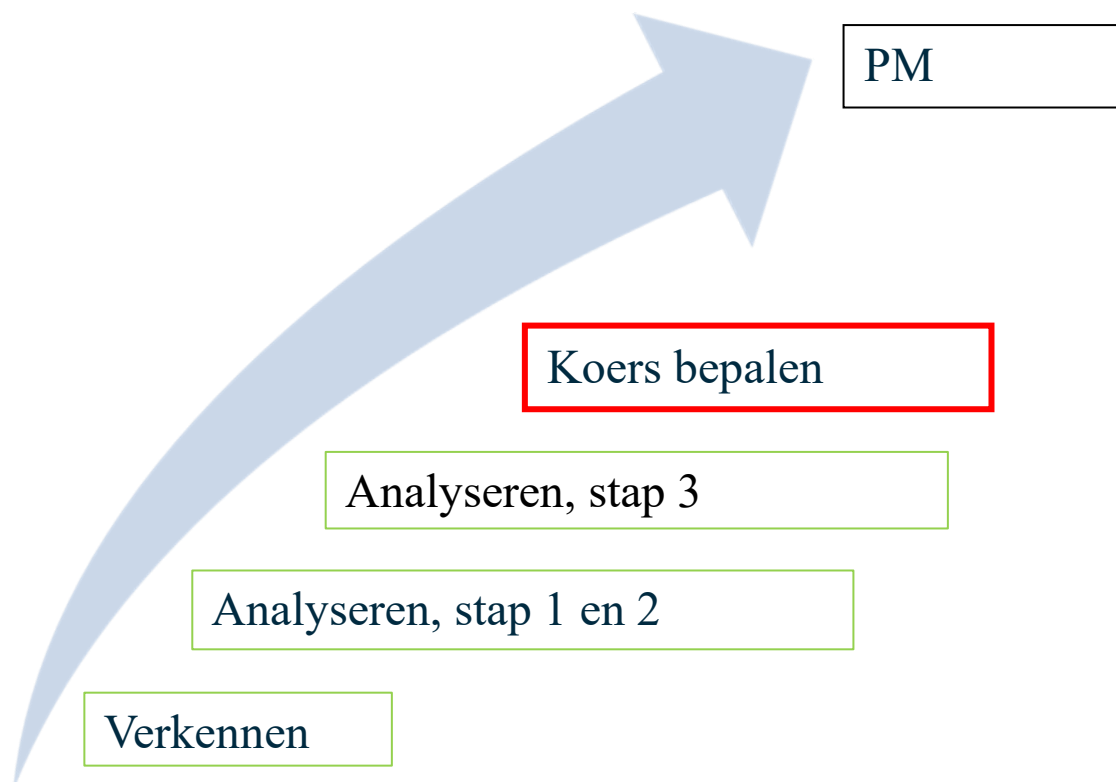
In de Regionale Samenwerkingsagenda 2019-2022 (RSA) van juli 2019 hebben de gemeenteraden van Blaricum, Gooise Meren, Hilversum, Huizen, Laren, Weesp en Wijdmeren afgesproken om gezamenlijk een regionale omgevingsvisie Gooi en Vechtstreek 2040 op te stellen.

In regionaal verband was in 2018 al gestart met de samenwerking op het onderwerp omgevingsvisie. Omdat de wet geen regionale omgevingsvisie kent, heeft het pfho besloten deze aanpak voort te zetten, waarbij gedurende het proces pas duidelijk wordt hoe de regionale omgevingsvisie eruit zal zien en welke status deze krijgt.

Er wordt gewerkt in verschillende fases, waarbij na iedere fase wordt besloten of er aanleiding is voor een vervolg. Er is gestart met een verkenningsfase. Hiervoor is de ‘Verkenning Gooi en Vechtstreek 2040’ opgesteld (sep 2018), die inzicht geeft in de autonome trends en ontwikkelingen die op de regio afkomen.

Hierna is gestart met de analysefase. Stap 1 en 2 (verzamelen en focussen) heeft geleid tot een gedeeld beeld over de opgaven die regionaal relevant zijn (sep 2019). In het najaar van 2019 wordt stap 3 van de analysefase afgerond, waarbij ontwikkelperspectieven worden geschetst hoe de regio zich kan ontwikkelen. Deze ontwikkelperspectieven zijn een hulpmiddel voor de volgende fase.

Dit plan van aanpak gaat in op deze fase, de koersfase. Het doel van deze fase is te komen tot bestuurlijk gedragen lange termijnambities voor de fysieke leefomgeving in de regio.

Wettelijk kader

De Omgevingswet kent een omgevingsvisie op drie niveaus: nationaal, provinciaal en gemeentelijk. Voor elk van deze overheidslagen is het verplicht om één omgevingsvisie vast te stellen. Gemeenten hebben hier tot 2024 de tijd voor.

Gemeentelijke omgevingsvisie

De gemeenteraad stelt een gemeentelijke omgevingsvisie vast. De omgevingsvisie bevat:

- a. een beschrijving van de hoofdlijnen van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving;
- b. de hoofdlijnen van de voorgenomen ontwikkeling, het gebruik, het beheer, de bescherming en het behoud van het grondgebied;
- c. de hoofdzaken van het voor de fysieke leefomgeving te voeren integrale beleid.

Een omgevingsvisie kan over meer dan beleidsvoornemens gaan. In de visie kan bijvoorbeeld worden ingegaan op de sturingsfilosofie, inzet van instrumenten, communicatie, gerichte inzet van overheidsinvesteringen en afspraken met organisaties.

Bij het opstellen van de gemeentelijke omgevingsvisie moet een gemeente rekening houden met het beleid van andere bestuursorganen. Het Rijk is bezig met het opstellen van de [nationale omgevingsvisie](#). De provincie Noord-Holland heeft de [omgevingsvisie Noord-Holland 2050](#) eind 2018 vastgesteld.

De Omgevingswet schrijft voor dat inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties betrokken moeten worden bij de totstandkoming, maar weinig over de wijze waarop.

Over de vorm geeft de Omgevingswet weinig voorschriften. De omgevingsvisie is aangewezen als 'omgevingsdocument', wat betekent dat deze digitaal beschikbaar moet zijn. Daarnaast moet de omgevingsvisie ten minste bestaan uit kaarten en een toelichting of onderbouwing. De omgevingsvisie is in de Omgevingswet aangewezen als plan in de zin van de EU-richtlijn over milieueffectrapportages (MER), dus mogelijk MER-plichtig. Dit hangt af van de impact van de visie.

Regionale omgevingsvisie

De Omgevingswet kent geen regionale omgevingsvisie. De gemeenten kunnen daarom zelf bepalen op welke wijze de regionale omgevingsvisie tot stand komt en wat de status wordt. In de RSA hebben gemeenteraden aangegeven te zoeken naar een juridische vorm zodat van de ROVI/Regiovisie, ná de lokale Omgevingsvisie, eenzelfde bindende werking uitgaat voor gemeentebesturen, waarbij voor meerdere raden geldt dat er geen sprake is van plan-hiërarchie tussen de ROVI/Regiovisie en de lokale omgevingsvisies.

Waarom samenwerken aan de omgevingsvisie in Gooi en Vechtstreek?

Regionale identiteit

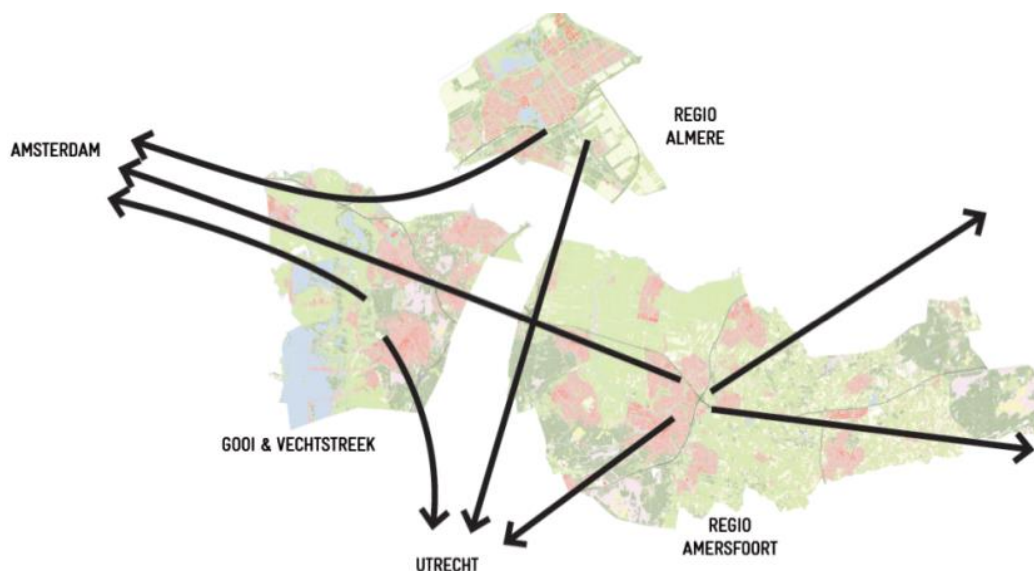
Gooi en Vechtstreek is één van de weinige regio's in Nederland met een sterke eigen identiteit. Een identiteit die vergelijkbaar met een regio als de Achterhoek. Inwoners van gemeenten in deze regio ontleen naast identiteit aan de eigen gemeente, ook identiteit aan Gooi en Vechtstreek. Inwoners in het gebied kennen een lange traditie van samenwerken. Begin 14^e eeuw maakten de Erfgooiers al afspraken over het gebruik van gemeenschappelijke gronden. Ook nu is de gedeelde identiteit nog sterk aanwezig. Ondernemers gebruiken in hun merknamen Gooi en Vechtstreek als afzetgebied. Publieke en semi-publieke partners van gemeenten, zoals het ziekenhuis, het UWV, woningcorporaties, politie, verzekeraars, het onderwijs, etc. organiseren dienstverlening op de schaal van Gooi en Vechtstreek. En ook de gemeenten organiseren onderdelen van hun dienstverlening al lange tijd op de schaal van Gooi en Vechtstreek.

Unieke dichtheid van gemeenten

Binnen Gooi en Vechtstreek is sprake van een unieke dichtheid van gemeenten waar wonen, werken, 'groen' (natuur en landbouw) samengaan met een hoge concentratie van doorsnijdende infrastructuur (wegen, spoor, water). Onze inwoners gebruiken samen de prachtige natuur, culturele en maatschappelijke voorzieningen en werklocaties die onze regio rijk is. Of het nu gaat om onderwijs, zorg, theater of iets simpels als winkelen; gemeentegrenzen spelen voor inwoners en bedrijven geen rol. Inwoners gebruiken voorzieningen en natuur over de grenzen heen.

Onderdeel van een metropool

Nergens anders is een regio zo ingeklemd tussen vier grote burens: Amsterdam, Almere, Amersfoort en Utrecht. Dit unieke karakter van Gooi en Vechtstreek heeft grote invloed op de structurele opgaven waar de gemeenten voor staan. Het [MIRT onderzoek Oostkant Amsterdam](#) maakt inzichtelijk wat de lange termijn impact is voor Gooi en Vechtstreek in de metropool.

Woon-werk pendel, MIRT Oostkant Amsterdam

Als de gemeenten Gooi en Vechtstreek op de huidige weg doorgaan, verliest Gooi en Vechtstreek zoveel banen en bedrijvigheid dat hierdoor het voorzieningenniveau en de ervaren kwaliteit van leven van het gebied fundamenteel veranderen.

Gezamenlijke opgaven

Overheden kunnen de ontwikkeling van Gooi en Vechtstreek beïnvloeden door het vestigingsklimaat te versterken. Denk aan ruimte voor werk, passend woningaanbod, goede bereikbaarheid en een aantrekkelijke leefomgeving met goede voorzieningen en zorg. Zowel de betaalbaarheid en de verduurzaming van de bestaande woningvoorraad, als de uitbreiding ervan leiden tot een forse opgave. Professor Tordoir stelt dat de waarde van een gebied als Gooi en Vechtstreek voor de vitaliteit en internationale aantrekkingskracht van de metropoolregio moeilijk kan worden overschat. De streek vertegenwoordigt een nationaal economisch belang en is van strategische waarde voor de metropoolregio Amsterdam. Dit betekent dat het niet alleen voor de regio zelf van groot belang is dat de regio een sterke positie handhaaft, problemen weet aan te pakken en zich ontwikkelt. De positie van de regio moet worden bekeken in een grotere metropool omgeving¹.

Pieter Winsemius gaf in zijn rapport aan dat er ook op lange termijn verschillende vraagstukken in Gooi en Vechtstreek een gebundelde opstelling behoeven. Denk aan ‘grootschalige infrastructuur’ met wegen als de A1 en A27, maar ook de overbelaste provinciale wegen N201 (Hilversum – Hoofddorp) en N236 (Bussum –Weesp). Hieronder vallen ook de spoorwegen, het groen (landbouw, natuurbehoud) en de ‘evenwichtige invulling’ van de met de grote burens gedeelde ruimte (open ruimte/woningbouw, randmeren,). De gemeenten kunnen elkaar versterken bij het verwelken van economische potenties van Gooi en Vechtstreek. Naast Hilversum als centrum voor de mediasector kan worden gedacht aan de zorg (senioren, gezondheidszorg), toerisme en leisure, aanpak leegstand bedrijventerreinen en winkelcentra of de ‘ideale’ thuisbasis voor zzp’ers en thuiswerkers².

Het is het voor het gezamenlijk werken aan de opgaven (wonen, landschap, economie, duurzaamheid en mobiliteit) van belang om te komen tot een gedeeld en gedragen beeld van de gewenste ontwikkeling van de regio Gooi en Vechtstreek. Met een visie op de toekomst van ons gebied vergroten we de effectiviteit van het samenwerken en de kracht van de regio ten overstaan van medeoverheden en andere partners.

Focus in regionale opgaven

In 2018 is gestart met de samenwerking op de omgevingsvisie. Eerst met een [Verkenning Gooi en Vechtstreek 2040](#)³ naar de trends en ontwikkelingen. Vervolgens startte de Regio met ondersteuning van RHO adviseurs de analysefase. De analysefase heeft drie stappen:

1. Nader onderzoeken van de opgaven uit de Verkenning 2040
2. Scherper formuleren en focus aanbrengen in opgaven
3. Schetsen van ontwikkelperspectieven

¹ Grotenhuis en Jansen, 2014, *Gooi en Vechtstreek: regio met een plus!?*

² Winsemius, 2013, *Samenwerking Gooi en Vechtstreek*.

Stap 1 en 2 zijn afgerond, met als resultaat een rapport. Dit rapport maakt duidelijk dat er regionale opgaven zijn die vragen om regionale visie- of agendavorming (zie bijlage 1). Samengevat gaat dit om:

1. Ruimte wonen en werk --> regionale woon-werk opgave
2. Economie --> voldoende en passend aanbod van werkfuncties
3. Mobiliteit --> openbaar vervoer, hoofdwegennet en fietsnetwerk
4. Klimaat --> klimaatadaptie en klimaatmitigatie, regionale energiestrategie
5. Water --> waterkwaliteit, bodem- en watersysteem en waterveiligheid
6. Veenoxidatie --> bodemdaling en CO2 emissie veenweidegebied
7. Biodiversiteit --> balans tussen natuur en gebruiksdruk verbeteren
8. Landschap --> toekomstbestendigheid van de kwaliteiten van het gebied

Leeswijzer

Het volgende hoofdstuk gaat in op de status en reikwijdte van de samenwerking op de omgevingsvisie. Hoofdstuk drie licht de aanpak van de koersfase toe en geeft daarbij ook al inzicht in uitgangspunten voor een vervolgfase. Wat willen we bereiken? Hoe willen we daar komen? En wie willen we daarbij betrekken? Het vierde en laatste hoofdstuk gaat in op de randvoorwaarden die nodig zijn om dit project succesvol te maken.

2. Status en reikwijdte

De gemeenten in Gooi en Vechtstreek zijn het eens over de hoofdogaven waarmee zij aan de slag willen. Deze opgaven zijn al enige tijd onderwerp van samenwerking tussen de gemeenten. Er is in Gooi en Vechtstreek discussie over de wenselijkheid van beschikbare oplossingen, met name op de lange termijn opgaven. Voor een vervolg richting regionale omgevingsvisie, programma's of doorwerking in de lokale omgevingsvisie is het belangrijk om hier richting in te bepalen. Daarbij wordt een eerste stap gezet in de koersfase. In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de inhoud van de koersfase en de afbakening met gemeentelijke processen. Daarbij wordt ook ingegaan op principes die ook voor een regionale omgevingsvisie kunnen gelden.

Afbakening

Opgaven

Het rapport over de analysefase bakent de opgaven af die in het regionale proces worden opgepakt. De regionale opgaven zijn zo concreet mogelijk omschreven op basis van het principe regionaal wat moet, lokaal wat kan.

Het detailniveau van regionaal beleid gaat niet verder dan nodig is om richting te geven op het regionale schaalniveau en gaat dus ook niet in op andere thema's die in een gemeentelijke omgevingsvisie kunnen staan zoals de lokale sturingsfilosofie, de verhouding tussen regels stellen en ruimte voor initiatief, de wijze van participatie met inwoners over gemeentelijk beleid, de verhouding tussen raad en college of de inzet van financiële instrumenten van de gemeente.

Het doel van de koersfase is om regionale ambities te formuleren op de benoemde opgaven. Hierbij kan eventueel een verdere afbakening plaatsvinden van de opgaven en het schaalniveau waarin deze worden opgepakt.

Status

Uitgangspunten RSA over regionale omgevingsvisie

De Omgevingswet laat het niet toe meerdere gemeentelijke omgevingsvisies te hebben: een gemeente heeft één visie op de toekomstige ontwikkeling van haar leefomgeving.

In de RSA staat hierover opgenomen: "We zoeken naar een juridische vorm zodat van de ROVI/Regiovisie, ná de lokale Omgevingsvisie, eenzelfde bindende werking uitgaat voor gemeentebesturen." In sommige gemeenten zijn aanvullende amendementen opgenomen, waaronder "Er is geen sprake van plan-hiërarchie tussen de ROVI/Regiovisie en de lokale omgevingsvisies" en "De gemeentelijke Omgevingsvisie heeft een wettelijke basis, maar de ROVI biedt aanvullend uitgangspunten voor toekomstig gemeentelijk handelen voor gemeente-overstijgende onderwerpen en aspecten."

Koersfase

In de koersfase wordt toegewerkt naar een bestuurlijk document. Deze bestuurlijke status geeft aan dat dit document niet de status van een omgevingsvisie krijgt. De status wordt in dit plan van aanpak niet bepaald. Hierover, en de eventuele doorwerking, maken de gemeenten desgewenst nadere afspraken. Er kan bijvoorbeeld worden besloten om het koersdocument te verwerken in een regionale omgevingsvisie in een vervolgfase. Er zou ook betekenis aan gegeven kunnen worden bij het maken van regionale afspraken of het uitvoeren van regionale lobby, fondsenwerving of taken (zie uitvoering). Vormen die daarbij passen zijn een 'toekomstbeeld', gebiedsagenda en/of afsprakenkader of een combinatie daarvan.

In alle gevallen wordt beoogd dat het document wordt gebruikt bij het opstellen van de gemeentelijke omgevingsvisies.

Volgordelijkheid tussen regionale traject en gemeentelijke omgevingsvisie.

Er zal samenloop (kunnen) zijn met lokale processen voor de omgevingsvisie. Dat is een aandachtspunt, maar ook in de positieve zin. Uit de lokale processen kan veel nuttige informatie en inbreng komen.

Het is voor de regionale opgaven en het proces met gebiedspartijen van belang dat een regionale koers tenminste een rol speelt bij het vaststellen van de gemeentelijke omgevingsvisie. De raden kunnen het regionale belang dan betrekken bij hun keuzes. Als een beleidsuitspraak wordt overgenomen in het gemeentelijk beleid, hebben gemeenteraden daar ook de beste (intrinsieke) motivatie bij om hier ook uitvoering aan te geven. Het is dan gemeentelijk beleid geworden.

Qua tijd is dit ook goed haalbaar, het koersdocument zal af zijn voordat de gemeenten het stadium van het ontwerp van een omgevingsvisie hebben bereikt.

Proceseisen

Een regionale omgevingsvisie is geen wettelijk instrument en dus is de Omgevingswet niet van toepassing. De regionale omgevingsvisie sluit idealiter qua inhoudelijke en procesmatige eisen wel aan op de eisen van de Omgevingswet. Voor een eventuele regionale omgevingsvisie wordt geen milieueffectrapportage opgesteld. Het is wel mogelijk om aan te sluiten bij de inhoudelijke eisen van een M.E.R. procedure (zie bijlage 2).

Voor de koersfase wordt daarom ook niet uitgegaan van het maken van een milieueffectrapportage.

3. Aanpak

In dit hoofdstuk wordt de aanpak van de koersfase beschreven. Deze aanpak kan ook worden toegepast bij vervolgstappen. De regionale opgaven zijn strategische opgaven waar veel partijen en belanghebbenden bij betrokken zijn. De gemeenten betrekken bij de samenwerking op de omgevingsvisie daarom samen met graag maatschappelijke partijen. De al intensieve samenwerking met medeoverheden als het Rijk, de provincie(s) en het waterschap wordt voortgezet. De gemeenten werken liefst van buiten naar binnen. Eerst aan de slag met alle maatschappelijke partners om van daaruit het gesprek tussen de gemeenten te voeren en gezamenlijk richting te geven.

Doel

Uiterlijk juli 2020 is er een door gemeenten, ondernemers, regionale instellingen en maatschappelijk betrokken organisaties gedragen en door colleges vastgestelde regionale koers. Deze koers beperkt zich tot de vastgestelde regionale opgaven.

Aanpak

De gemeenten ontwikkelen de regionale koers langs onderstaande uitgangspunten.

Van buiten naar binnen

Waar mogelijk werken we volgens het uitgangspunt 'van buiten naar binnen'. Er wordt over de inhoud eerst met gebiedspartijen, maatschappelijke initiatieven, inwoners gesproken voordat er door de colleges of raden besluitvorming plaatsvindt. Zodoende kunnen bij de politieke besluitvorming de standpunten van deze partijen worden betrokken.

Partijen op maat en gericht betrekken

Het betrekken van de verschillende regionaal belanghebbenden gebeurt op maat en gericht. Dat betekent dat partijen worden betrokken bij oplossingsrichtingen, waarbij zij belanghebbende zijn. Aan volgende partijen kan worden gedacht.

Gebiedspartijen regionale omgevingsvisie				
GNR	Gemeente Almere	NS	Fietsersbond	Woningcorporaties
Natuurmonumenten	Gemeente Eemnes	Prorail	Gastvrije Randmeren	Alliander
Staatsbosbeheer	Gemeente Baarn	Connexion	Toeristische Kanobond Nederland	TLN
LTO	Gemeente De Bilt	Rijkswaterstaat	Tussen Vecht en Eem	EVO-Fenedex
Waterschap	Gemeente Stichtse Vecht	MRA	Stichting Monumenten Bezit	Vitens
Gemeente Amsterdam	Omgevingsdienst	VNO-NCW	Cuypersgenootschap	PWN
Provincie Noord-Holland	Veiligheidsregio	RECRON	Bond Heemschut	
Provincie Utrecht	GGD/GHOR	Watersportverbond	Geopark	
Provincie Flevoland	Economic Board	HISWA	Vrienden van het Gooi	
Regio Amersfoort	Bedrijvenfederatie	ANWB	Vechtplassencommissie	

Coproductie op basis van expertise

De betrokkenheid van bovenstaande partijen bij de ontwikkeling van de verschillende tussenproducten zal sectoraal plaats vinden. Reden hiervoor is dat partijen gericht wordt gevraagd vanuit hun expertise mee te denken. Door partijen vroegtijdig te betrekken benutten de gemeenten maximaal de aanwezige kennis in het veld.

Integrale advisering

Aan het eind van elke fase is er gelegenheid voor advisering en zienswijze door alle partijen. Daarbij vragen we per fase eerst de gebiedspartijen en maatschappelijke organisaties een zienswijze uit te brengen zodat dit inzicht er is voordat de gemeenten hun standpunt kenbaar te maken. Alle partijen krijgen de gelegenheid om integraal te adviseren over tussenproducten die de Regio oplevert om te komen tot een gezamenlijke product.

Ruimte voor participatie van inwoners

De gemeenten vinden betrokkenheid van inwoners bij de opgaven van belang. Hoewel de regionale hoofdoggaven voor inwoners nu nog abstract lijken, is de impact op het dagelijkse leven sterk. Gemeenten zetten lokaal inwonerparticipatie in bij de ontwikkeling van de gemeentelijke omgevingsvisie. Gemeenten spreken met elkaar af om bij deze lokale inwonerparticipatie ook de regionale opgaven en oplossingsrichtingen te betrekken.

Zo faciliteren gemeenten en de Regio het gesprek met inwoners optimaal. De Regio biedt in haar proces om te komen tot de regionale omgevingsvisie ruimte aan gemeenten om inwoners te betrekken bij de regionale opgaven en oplossingsrichtingen.

Afwegingen om de gemeente leidend te laten zijn bij inwonerparticipatie op regionale opgaven zijn:

- De Regio is beleidsvoorbereidend. Het is ook de vraag of het bij de rol en positie van de Regio past om direct naar inwoners over beleid te communiceren.
- De gemeenten hebben verschillende manieren waarop zij met participatie omgaan. Als de Regio dit vormgeeft, is er één wijze voor alle gemeenten.
- Gemeenten laten de participatie logischer aansluiten bij lokale opgaven en gesprekken.
- Gemeenten beschikken over eigen, lokale kanalen om de inwoners te bereiken waar de Regio niet over beschikt.
- De regionale opgaven lenen zich moeilijk voor participatie. Zinnige participatie op regionale opgaven is kansrijker als het aan een lokaal thema kan worden verbonden of door gemeenten wordt vormgegeven.

Participatie over de opgaven kan ingepast worden in een lokaal participatietraject, zodat gericht de mening van inwoners gepeild kan worden. Indien gewenst kan de Regio gemeenten ondersteunen bij het vormgeven van het participatietraject op de regionale opgaven. Er is een minimumniveau afgesproken waar de participatie voor inwoners aan moet voldoen: alle gemeenten informeren de inwoners op momenten dat het geven van een reactie mogelijk is. De Regio ontsluit de relevante informatie.

Door de keuze voor een stapsgewijze aanpak zonder duidelijk eindbeeld, is er temeer reden om de inbreng van inwoners bij de gemeente te laten. Er is immers aan een gemiddelde inwoner niet duidelijk te maken waar uiteindelijk de input terecht komt, omdat we dat zelf ook niet weten. Daarom wordt aan de gemeenten gevraagd de regionaal relevante input, die wordt opgehaald bij lokale processen, regionaal in te brengen.

Gemeenteraden

Op dit moment is er regionaal geen gremium waarin de gemeenteraden vertegenwoordigd zijn en formele besluiten nemen. Er wordt daarom uitgegaan van de huidige vormen van afstemming en besluitvorming. Mocht tijdens het proces in het kader van de gemeenschappelijke regeling nieuwe vormen worden toegevoegd waarin raden met elkaar afstemmen of besluiten, wordt op dat moment bezien of deze toepasbaar zijn.

De bestuurders nemen het voortouw in de koersfase, de colleges stellen het document vast. Daarbij worden de raden uiteraard op de bekende manieren betrokken, zoals bij de regiopodia. Richting vaststelling van het koersdocument kunnen colleges besluiten over de wijze waarop hun raad verder wordt betrokken.

Planning

De planning is erop gericht om op het regiocongres van 2 juli 2020 een vastgestelde koers te kunnen presenteren. Bij voorkeur is de koers al eerder af, maar wellicht zijn er meer ronden van besluitvorming nodig. Er wordt daarom gestreefd naar vaststelling (al dan niet van een concept) in april 2020.

Zie bijgaand voor een uitgebreide planning.

4. Randvoorwaarden

Om het project succesvol te maken is het volgende verder nodig.

Bestuur

1. Adequate regionale voorbereiding en lokale advisering
2. Commitment om tot één document te komen.
3. Intensieve betrokkenheid gemeenteraden organiseren
4. Duidelijke kaders / goede regels formuleren voor inbreng van partijen en bijeenkomsten met raden
5. Portefeuillehoudersoverleg ruimte en mobiliteit heeft primaire aansturing
6. Bestuurlijk trekkerschap door één of meer wethouders voor procesbegeleiding

Organisatie

1. Programmacoördinatie Christiaan van Zanten
2. Regionale projectorganisatie met bij voorkeur deelname vanuit gemeenten
3. Het regionale begeleidingsteam met projectleiders van gemeenten wordt voortgezet, waarbij de huidige inzet à 1 dag per week van de projectleiders, ook nodig zal blijven. Het waterschap en provincie worden hiertoe ook uitgenodigd.
4. Deelname aan gemeentelijke werkgroepen/expertise door adviseurs (economie, landschap, etc.)
5. Externe ondersteuning door expertisebureaus op specifieke kennis en vaardigheden:
  - a. RHO in de analysefase (t/m ontwikkelperspectieven)
  - b. Nader te bepalen voor koersfase
6. Primaire aansturing vanuit directieoverleg fysiek domein
7. Secretarissenoverleg bewaakt samenhang, randvoorwaarden en bestuurlijk proces

Financiën

1. Programmacoördinatie vanuit Regiobegroting
2. Projectorganisatie (gemeentelijke detacheringen) vanuit RSA budget tegen kostprijs
3. Externe inhuur vanuit RSA budget (restant reserve + jaarlijks projectbudget)
4. Afhankelijk van uitkomst koersfase bepalen hoe volgende fase / uitvoeringsprogramma gefinancierd wordt.

Communicatie

1. Communicatie vanuit colleges richting raden ter bespreking
2. Voorbereiding communicatie door pfho en directieoverleg
3. Communicatie werkgroep gemeenten regelmatig betrokken

Bijlage 1:

Samenvatting analysefase samenwerking omgevingsvisie stap 1 en 2

De analysefase heeft nieuwe inzichten over opgaven in het gebied opgeleverd. Daarnaast is er focus aangebracht in de regionale opgaven. Voor het oplossingen van deze opgaven heeft regionale samenwerking toegevoegde waarde of is dit zelfs noodzakelijk. Het rapport benoemt deze thema's:

Ruimtebehoefte wonen en werk

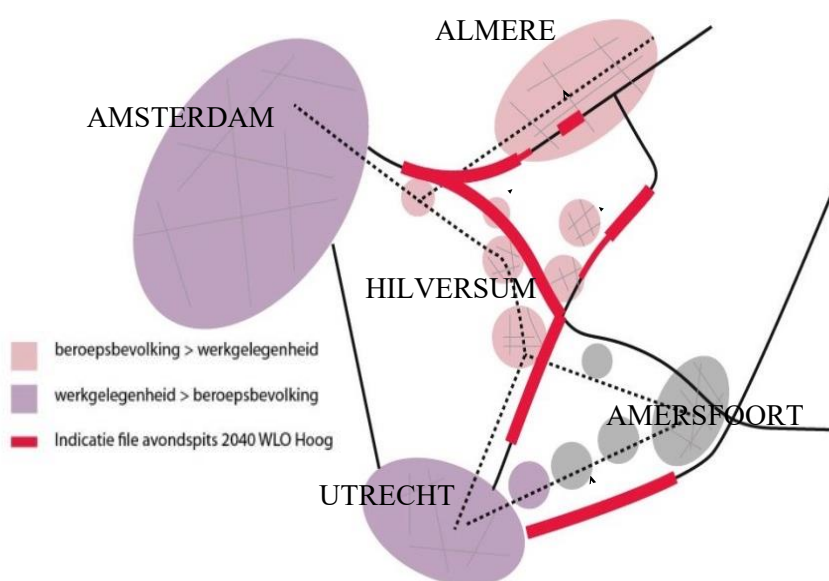
De prognoses voorspellen tot 2040 een huishoudensgroei in de regio, die wel verschilt per gemeente. De bevolking wordt gemiddeld ouder en er komen meer alleenstaanden. De betaalbaarheid van woningen staat onder druk. De bouwplannen komen niet overal overeen met de regionale behoefte, qua aantallen, locatie of segment. Er is ook behoefte aan werklocaties. Regionaal ligt er een opgave om ambities voor de lange termijn te formuleren en dit ruimtelijk te programmeren.

Economie

De werkgelegenheid in de regio loopt niet gelijk met de beroepsbevolking. Bij ongewijzigd beleid zet deze trend zich door. Hoger opgeleiden vinden elders werk, maar voor praktijkgeschoolden is dit lastiger. Dit leidt tot termijn tot meer druk op mobiliteit (zie onder) en de gemeentelijke voorzieningen. De potentie is er in de regio wel. De regio is sterk in kleinere werklocaties maar er blijft ook behoefte aan bedrijventerreinen. Er liggen kansen voor recreatie en toerisme, daar moet een balans met de woon- en natuurlijke omgeving worden gevonden. Er komen veel transities af op de agrarische sector.

Mobiliteit

De druk op mobiliteit neemt toe, zowel door ontwikkelingen in de regio als daarbuiten. Van regionaal belang zijn het spoor, hoofdwegenet en het regionale fiets en openbaar vervoer netwerk. Er liggen gezamenlijke opgaven en kansen om het netwerk van OV-knooppunten te verbeteren. Dit kan op termijn ook ingrijpende maatregelen aan snel- of N-wegen voorkomen. Ruimtelijke programmering kan hier ook grote invloed op hebben.

Klimaatverandering en energietransitie

De verandering van het klimaat wordt merkbaar in de leefomgeving. Er liggen regionale opgaven voor de waterveiligheid en de omgang met droogte. De regio zou ook een bijdrage kunnen leveren aan het verminderen van broeikasgassen. De verandering van energiebronnen vraagt om regionale afstemming: waar wekken we grootschalig energie op, wat er aan regionale energie-infrastructuur nodig en hebben we een ambitie om te besparen?

Water

Water raakt aan veel opgaven in de regio. De Vechtstreek ligt onder zeeniveau en is afhankelijk van de boezems voor in- en uitlaat van water. Klimaatverandering stelt nieuwe eisen aan waterveiligheid. Door ondergrondse waterstromen is er ook een grote relatie tussen Gooi en Vechtstreek: schoon water uit de ondergrond van de stuwwal voedt (de natuur in) de Vechtstreek. Natuurontwikkeling, bemaling van polders, drinkwaterwinning en voorkomen van droogte vragen om een regionale keuzes over de omgang met water. De waterkwaliteit is een zorg, er zijn inspanningen nodig om aan Europese richtlijnen te voldoen.

Veenoxidatie (bodemdaling)

Het veengebied klinkt in, krimpt en oxideert door ontwatering en gewicht van bebouwing en wegen. Dit veroorzaakt een bodemdaling die op plekken kan oplopen tot meer dan 1,5 centimeter per jaar. Er treedt verzilting op, infrastructuur en bebouwing loopt schade op en het wordt lastiger om de waterveiligheid te behouden. Veen dat oxideert stoot ook CO₂ uit. Het veen meer vernatten vermindert of stopt dit proces, maar maakt het huidige agrarisch gebruik onmogelijk. Van technische maatregelen staat de werking nog niet vast. Er zijn geen gemakkelijke oplossingen en er is een gebiedsgerichte aanpak nodig om alle gebruikers perspectief te bieden.

Biodiversiteit

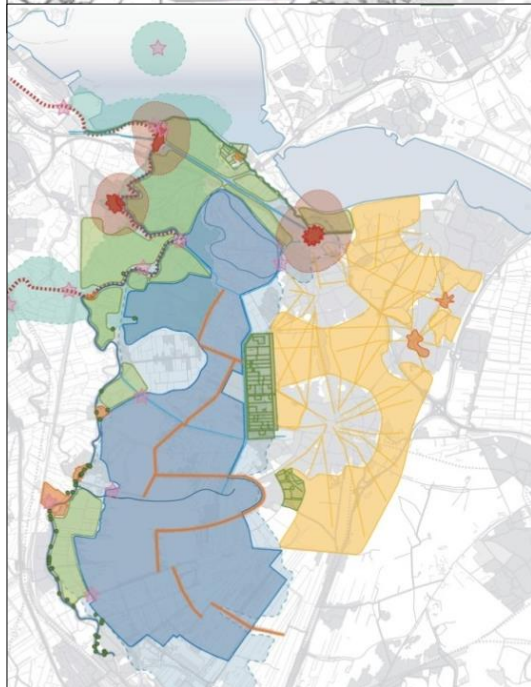
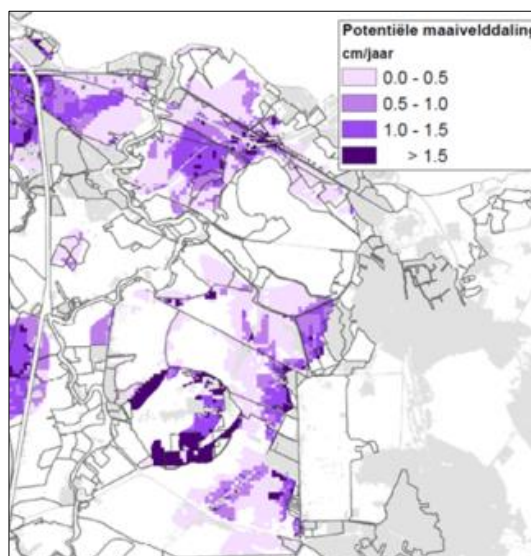
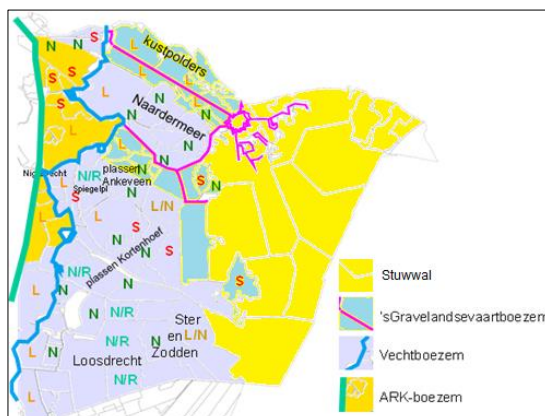
De regio kent grote diversiteit aan verschillende soorten natuur en heeft veel beschermde natuurgebieden. De natuur is kwetsbaar. In de onbeschermde agrarische gebieden is een sterke neergaande trend van de weidevogels. De beschermde gebieden staan onder druk door invloeden van daarbuiten: verdroging, vermesting en verzuring. De neerslag van stikstof op natuur beperkt ook de economische ontwikkeling, wat grote delen van de regio raakt. Bronnen zijn de agrarische sector, verkeer, woningen en industrie. De natuur heeft baat bij onderling verbinden van gebieden.

Landschap en cultuurhistorie

Het landschap is kenmerkend voor het gebied, en veelal is een cultuurlandschap dat is verweven met ons cultureel erfgoed en natuurwaarden. Landschap staat onder druk door diverse andere opgaven. De baten van dit landschap komen niet altijd op dezelfde plaats terecht als de kosten.

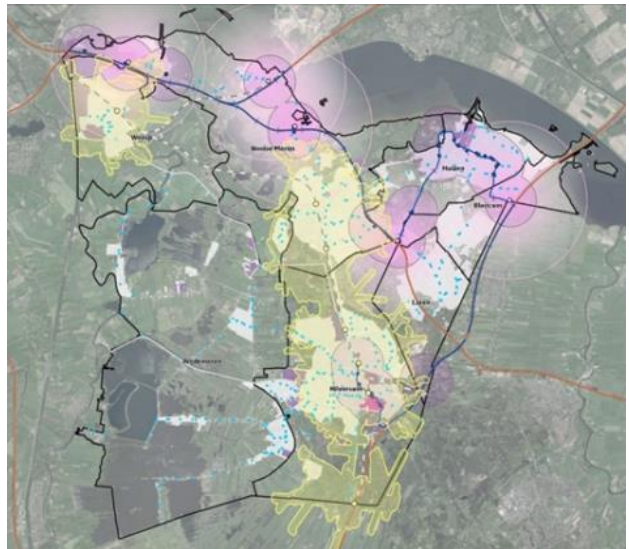
Samenhangende opgaven en ontwikkelperspectieven

De analyse maakt ook duidelijk dat opgaven niet op zichzelf staan. Vaak is er een directe relatie met andere opgaven. De Omgevingswet vraagt hierbij om een integrale blik. Uit de analyses komen de volgende samenhangende opgaven.

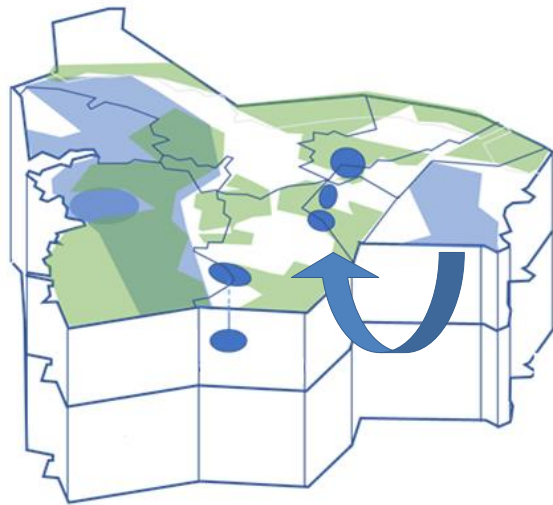
Verstedelijking: ruimte voor wonen en werk, mobiliteit

De opgaven voor wonen, werk en mobiliteit zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Allen hebben een ruimtevraag, en de ruimte is schaars. De programmering van functies heeft ook daadwerkelijke invloed op mobiliteit. Door werk in de regio te programmeren en knooppunten van openbaarvervoer te versterken door goede inrichting en verstedelijking kan groei van mobiliteit worden opgevangen.

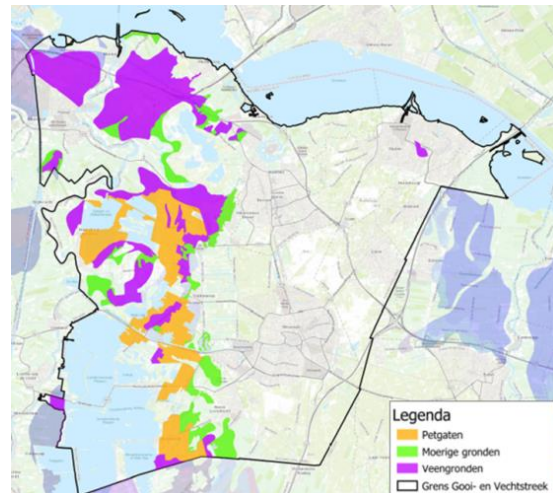
Landschap en biodiversiteit

In het buitenstedelijk gebied spelen ook veel opgaven. Het beheer van landschap en biodiversiteit staat onder druk. Infrastructuur doorsnijdt gebieden. Voor het hele gebied is een goede omgang met water van belang. De recreatieve druk op het landschap neemt ook toe. Dit geeft kansen, maar wat is mogelijk? Klimaatverandering heeft ook een grote impact op het landschap, dat geldt zeker voor de energietransitie. Zijn de landschappelijke waarden verenigbaar met opwekking van duurzame energie. De neerslag van stikstof is voor de natuur een grote belasting en kan ook de ruimtelijke ontwikkeling beperken.

Veenweidegebied

Binnen landschap vraagt het veenweidegebied om bijzondere aandacht. Hier komen de opgaven voor bodemdaling, landschap, klimaatverandering, biodiversiteit, recreatie, water en het perspectief voor de agrarische sector samen.

Ontwikkelperspectieven

De laatste stap in de analysefase zijn het maken van ontwikkelperspectieven. Een ontwikkelperspectief schetst de ontwikkeling van het gebied vanuit een bepaalde invalshoek, bijvoorbeeld een streven naar economische groei of het behoud van bepaalde kwaliteiten. Het ontwikkelperspectief schetst dan de positieve en negatieve consequenties bij de invalshoek. Dit geeft beslissers inzicht in sturingsmogelijkheden en effecten van keuzes.

Deze ontwikkelperspectieven moeten samenhangende thema's in beeld brengen. Verder moeten ze de voor- en nadelen van een richting tonen en duidelijk maken welke politieke keuzes te maken zijn.

De ontwikkelperspectieven sluiten aan bij de samenhangende opgaven. Het portefeuillehoudersoverleg stuurt op de uitwerking van de ontwikkelperspectieven.

Bijlage 2 Omgevingsvisie volgens de Omgevingswet

De Omgevingswet (Omgevingswet) geeft de grondslag voor een omgevingsvisie. De Omgevingswet kent een omgevingsvisie op drie niveaus: nationaal, provinciaal en gemeentelijk. Voor elk van deze overheidslagen is het verplicht om één omgevingsvisie vast te stellen. Gemeenten hebben hier tot 2024 de tijd voor. Het is niet mogelijk om meerdere omgevingsvisies vast te stellen.

De Omgevingswet geeft niet veel richting aan de inhoud van een omgevingsvisie. Volgens de Omgevingswet bevat een omgevingsvisie, mede voor de uitoefening van de taken en bevoegdheden met oog op de doelen van de Omgevingswet:

- a. een beschrijving van de hoofdlijnen van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving,
- b. de hoofdlijnen van de voorgenomen ontwikkeling, het gebruik, het beheer, de bescherming en het behoud van het grondgebied,
- c. de hoofdzaken van het voor de fysieke leefomgeving te voeren integrale beleid.

De fysieke leefomgeving is een ruim begrip. Het maatschappelijk doel van de wet is ‘met het oog op duurzame ontwikkeling, de woonbaarheid van het land en de bescherming en verbetering van het leefmilieu, gericht op het in onderlinge samenhang bereiken en in stand houden van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit, en doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen van de fysieke leefomgeving ter vervulling van maatschappelijke behoeften.’

De omgevingsvisie dient, kortweg, een beschrijving te bevatten van de beoogde toekomst van de fysieke leefomgeving in het gebied en het beleid dat in het gebied daarvoor wordt gevoerd. Belangrijk is daarbij dat integraal beleid wordt gevoerd. De omgevingsvisie moet daarom, waar nodig, een afweging maken als er tegenstrijdige belangen optreden.

Voor beleidsafwegingen geeft de wet aan dat, naast de afweging op het doel van de wet moet zijn gericht, rekening moet worden gehouden met enkele beginselen, die vooral bekend zijn in milieuwetgeving maar nu deels ook gelden voor het gehele fysiek domein (zoals ‘de vervuiler betaalt’).

Met name bij het beleid komt het ambitieniveau tot uiting om het beoogde toekomstbeeld ook te bewerkstelligen. De omgevingsvisie kan bijvoorbeeld de beleidsmatige basis vormen voor een programma. Ook is de omgevingsvisie de beleidsmatige basis voor het omgevingsplan. Wordt in de omgevingsvisie bijvoorbeeld een hoog kwaliteitsniveau in beschermde gezichten beoogd, dan zou het omgevingsplan specifieke regels kunnen bevatten over de uitstraling van zo’n gezicht.

De Omgevingswet geeft aan dat de omgevingsvisie over hoofdlijnen mag gaan. De beschrijving van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving en het beoogde toekomstbeeld daarvan mag op hoofdlijnen worden ingevuld. De omgevingsvisie hoeft alleen de hoofdzaken van het beleid te bevatten. Dat betekent ook dat er meer aandacht kan uitgaan naar speerpunten, zeker waar het bovengemeentelijk beleid betreft.

Tenslotte geeft de Omgevingswet voor alle instrumenten uit de wet als regel dat een bestuursorgaan bij de uitoefening van zijn taken en bevoegdheden rekening met de taken en bevoegdheden van andere bestuursorganen houdt en deze zonedig met deze andere bestuursorganen afstemt. Waar het de omgevingsvisie betreft betekent dit met name dat moet worden afgestemd over aspecten van de leefomgeving die verder reiken dan het grondgebied van één gemeente en beleidsvoornemens van gemeenten die invloed kunnen hebben op de leefomgeving in andere gemeenten (of een nog grotere schaal).

Een omgevingsvisie gaat over meer dan de instrumenten van de Omgevingswet. In de visie kan ook ingegaan worden op bijvoorbeeld de sturingsfilosofie, financiële instrumenten en communicatie- of informatie-instrumenten, gerichte inzet van overheidsinvesteringen en afspraken met organisaties. Als vanuit de visie wordt gekozen voor ontwikkeling, dan bieden kerninstrumenten van de Omgevingswet, in het bijzonder de omgevingsvergunning en de wijziging van het omgevingsplan de mogelijkheid om doortastend en in goede interactie met de omgeving een project of activiteit tot stand te brengen. Maar ook kan de visie elementen bevatten waarvoor nieuwe regelgeving of wijziging van bestaande regelgeving vereist is.

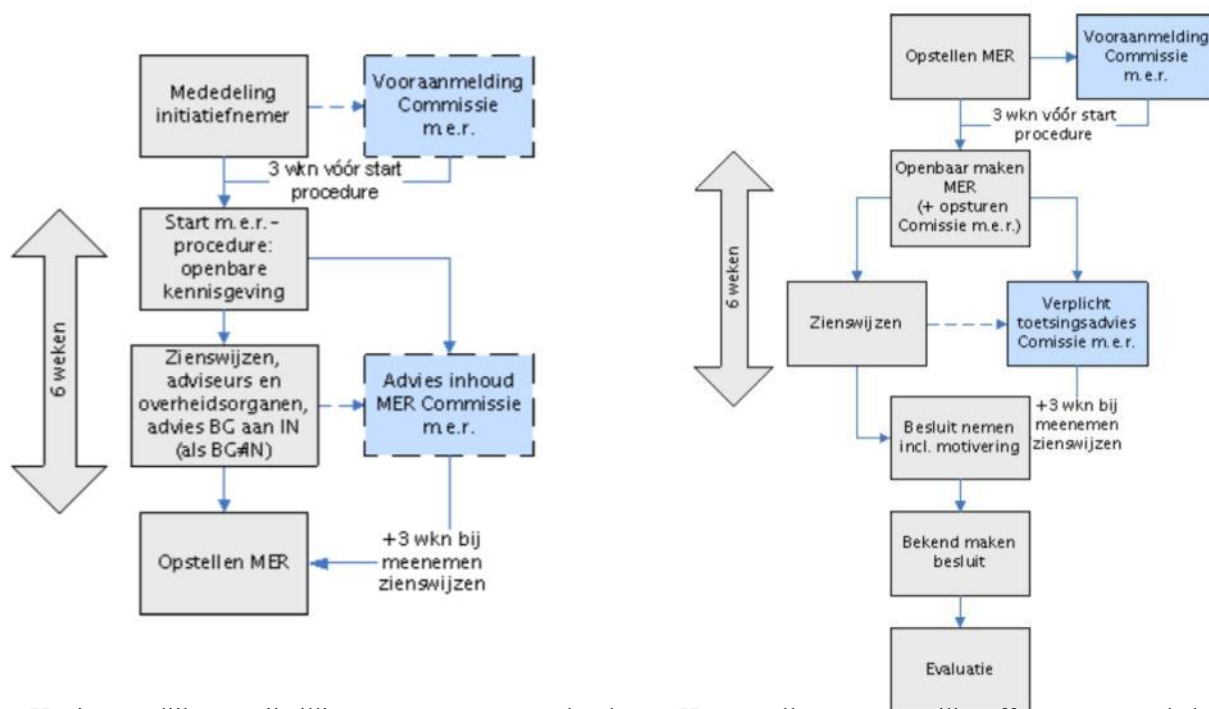
Ook over de vorm geeft de Omgevingswet weinig voorschriften. Wel is de omgevingsvisie aangewezen als ‘omgevingsdocument’, wat betekent dat deze digitaal beschikbaar moet zijn. De eisen aan de digitale beschikbaarheid zijn nog niet bekend. Uit de artikelen en toelichting hieromtrent kan worden opgemaakt dat de omgevingsvisie ten minste moet bestaan uit kaart(en) en een toelichting of onderbouwing. De omgevingsvisie is in de Omgevingswet aangewezen als plan in de zin van de EU-richtlijn over milieueffectrapportages (MER), dus mogelijk MER-plichtig. Dit hangt af van de impact van de visie.

Bijlage 3 MER

Voor plannen voor activiteiten met grote milieugevolgen is de verplichting verbonden om voorafgaand aan het besluit een milieueffectrapport op te stellen. Een plan kan hierbij in het kader van de m.e.r.-richtlijn een ruimer begrip zijn dan in het nationale taalgebruik. Een omgevingsvisie is doorgaans m.e.r.-plichtig.

Een regionale omgevingsvisie is geen wettelijk instrument. De uiteindelijke keuzes zullen bestendig moeten worden in de gemeentelijke omgevingsvisies. We gaan er daarom van uit dat een regionale omgevingsvisie niet m.e.r.-plichtig is. Dezelfde conclusie is ook getrokken voor de RES NHZ. Als de omgevingsvisie als structuurvisie wordt vastgesteld is een m.e.r. wel vereist.

Het is mogelijk om vrijwillig een m.e.r.-proces te doorlopen. Het opstellen van een milieueffectrapportage helpt om alle (ruimtelijke) belangen en claims zichtbaar te maken en onderling af te wegen. Daarbij gaat het onder meer om de gevolgen voor het landschap, de leefomgeving en de natuur. Het kan daarmee een toegevoegde waarde zijn voor de besluitvorming. Daarnaast is het wenselijk dat voor gemeentelijke omgevingsvisies kan worden uitgegaan van de hoofdlijnen van de rovi.

Er zitten ook nadelen aan een m.e.r. voor de rovi. Dit zijn extra kosten en mogelijk extra proceduretijd. Ook zijn er praktische vraagpunten, zoals wie moet gelden als het bevoegd gezag. Daarnaast is relevant dat voor de RES NHZ ook geen milieueffectrapport wordt opgesteld. Ook zullen gemeenten ook voor lokale visies een m.e.r.-procedure moeten doorlopen. Er is daarmee kans op dubbel werk en door elkaar lopende m.e.r.-procedures.

Alles overwegend, is besloten om voor de rovi geen m.e.r. te doen. Het proces van de rovi wordt procesmatig en inhoudelijk zodanig vorm gegeven dat aan de inhoudelijke vereisten van een m.e.r. worden voldaan. Er is in de verkenningsfase en analysefase uitgebreid onderzoek gedaan naar de relevante factoren in de leefomgeving. Met het maken van de ontwikkelrichtingen worden de effecten van de belangrijke keuzes op de fysieke leefomgeving ook inzichtelijk gemaakt (er wordt dus onderzoek naar alternatieven gedaan). Ook voorziet het proces in de verschillende relevante stappen, zoals een startnotitie/plan van aanpak, het bepalen van de reikwijdte (analysefase) en mogelijkheden voor participatie.